

Niels Graversen:

En fortælling fra Fur

Niels Graversen, f. 1848, af profession gartner, optegnede en række kortere fortællinger om fortidige livsvilkår og begivenheder på sin fødeø Fur. Manuskriptet blev efter hans død overdraget Fur Museum, hvorfra Jysk Ordbog 1959 lånte det hjem til afskrift (rimeligvis inspireret af de uddrag, Paula Knudsen havde stået for i Skivebogen 1956, s. 114-120). Jysk Ordbog nåede desværre ikke at kapre Niels Graversen som meddeler, hvad vi må beklage i betragtning af de gamle lokalgløser, der dukker frem i fortællingerne. Se blot følgende.

En Skive-tur

Dengang var der ingen kørende Forbindelse mellem Fursund og Skive, og Furboerne maatte tage de 4re Mil, hen og 4re Mil hjem, tilfods, men det regnede de Gamle ikke for Noget. Det blev gjerne sent om Aftenen, at de nåede tilbage til Branden¹, og naar det indtraf med Storm og Uvejr, var en saadan Fodtur jo ikke altid behagelig. Om en saadan Tur fortalte Anders Bom:

”A skuld æn Ærind te Skyw, aa a tow astej i goe Ti om æ Maan. Aa mæ’en Brøggi i de jæn Lomm, aa æn bette Kukmand i den naan, trasked a di fie Mil, i fem Staa’en. Hen po æ Attermeje, dængaang a sku te aa wænd æ Nies nar’æpo ejæn, bløw dæ saamøj æn faale Ræjn aa Blæst. Aa a skul söden hal go aa hink, te de jæn Sij, faa æ Wind kam fræ Wæjsten, aa a skull jo naræpaa. Dengaang a saa kam te Lænnum, da war’ed søden æn Mørk, te a hwæken ku sij Wej heller Sti. Saa bokked a mæ nier, aa wild kwæg atter æ Jowwer, aa sij om a gik po æ Wej; mæn saa kam dær æn Hwæs aa ta’er æ Blaen, aa a mot go, mæ mi baar Hu’e hjæm. Æ Blaen so a aller si’en. Södden ænd dæn Skywtur.”

¹ Færgested til Fur, på nordkysten af Salling.

Oversættelse:

”Jeg skulle et ærinde til Skive, og jeg tog afsted i god tid om morgenen. Og med en mellemmad i den ene lomme, og en lille lommelærke i den anden, traskede jeg de fire mil på fem timer. Hen på eftermiddagen, dengang jeg skulle til at vende næsen nordpå igen, blev der så meget en forfærdelig regn og blæst. Og jeg skulle sådan halvt gå og hinke, til den ene side, for vinden kom fra vest, og jeg skulle jo nordpå. Dengang jeg så kom til Lendum², da var der sådan et mørke, at jeg hverken kunne se vej eller sti. Så bukkede jeg mig ned, og ville søge efter jorden, og se om jeg gik på vejen; men så kom der et stærkt vindstød og tager hatten, og jeg måtte gå med mit bare hoved hjem. Hatten så jeg aldrig siden. Sådan endte den Skivetur.”

Niels Graversen var selv opmærksom på, at mange gamle furbo-ord var ved at gå i glemmebogen:

”Saadanne Udtryk som Kwæ’eg, Hwæs og Blaen, kjender de nu-levende Furboer vist ikke.

Kwæ’eg: at bøje Hovedet og se til den ene Side.

Hwæs: En stærk Vindpust.

Blaen: En Hat, eller Hue med stor Skygge.”

Et af disse ord, *kwæ’eg*, har vi ikke registreret i Jysk Ordbogs samlinger, i hvert fald ikke i denne form. Der er formentlig tale om en fejllhøring af verbet *hvege*, som stedvis ses udtalt med langt æ, og som (blandt meget andet) er registreret med betydningen ”se sig søgende omkring” (jyskordbog.dk: *hvege*² 3.3) – bl.a. i Vesthimmerland, og så er vi jo ikke så langt fra Fur.

² Landsby ca. 4 km syd for Branden.

